

לישני כי האי גוונא לא סתרין אהדדי. ועם המליצה הזאת ליודעה ורגיל בה, לנפשנו ינעם כתוב הדר הוא האמור ביאשיהו המלך (מ"ב כג כה) וכמוהו לא היה לפניו מלך אשר שב אל ה', ואנחנו לא נדע מה פשעו מה חטאתו שהזיקוהו לתשובה זו, אלא שהיה צדיק בן רשע הוא המלך אחז שאמר לו ישעיה (ישעיה ז יג) שמעו נא בית דוד, מדקאמר נא 'שפירושו'^(ט) עתה שמע מינה שהוא עתיד לשמוע לאחר זמן, וגם באותה שעה היה בוש ממוכיחיו כדאסמכוה (סנהדרין קד). אקרא דכתיב (ישעיה ג) אל מסלת שדה כובס שהיה כובש פניו בקרקע מפני ישעיהו, ועדו נתנבא על המזבח בבית אל (מ"א יג ב) הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו, ומפליג^א בתקון מעשיו כנודע. וכללא דמלתא, שצדיקים גמורים הם בלי ספק גדולים בעשה טוב, ובעלי תשובה גדולים בסור מרע. והיינו^(ט) פלוגתא דרבי אבהו ורבי חייא בר אבא בפרק חלק (סנהדרין צט). לא שיהא האחד מבטל דברי חברו, אלא כדמתרגמינן (במדבר לא לו) ותהי המחצה והות פלוגתא, שכל אחד אמר חצי דבר והא איתא. ומה שנתיחסה מעלתם של בעלי תשובה^ב בתאר^(י) מקום אתיא כדמחוי רב יהודה (יומא פו), ונבארהו (פי"ד).

פרק שני

הנה אבינו הרחמן אחד ואין שני,^א גם בן ואח אין לו כדברי קהלת (ד ח). ולא יצדק^ב התאר הזה בעצם זולתי^א על הכללות, כטעם (שמות ד כב) בני בכורי ישראל. 'זמאמר (תהלים ב ז) ה' אמר אלי בני אתה, אם באנו לפרשו כפשוטו על דוד המלך ע"ה אף הוא

^{ליתר תחילה}

מגיני שלמה

טו) שפירושו עתה שמע מינה דבזמן אחר אין צורך לבקש כי מאלו ישמעו. טז) והיינו פלוגתא שאמרו בגמרא ופליגא דר' אבוהו. ודריש מלשון פלוגתא, דתרגום מפרש על ותהי המחצה גבי מדין והות פלוגתא. וה"נ פלוגתא מלשון מחצית דהיינו שכל אחד מפרש חצי דבר, דהיינו מי שאמר דבעל תשובה עדיף היינו בסור מרע, ומי שאמר דצדיק עדיף היינו בעשה טוב. יז) בתואר מקום, שאמר מקום שבעלי תשובה עומדין אתיא כדמחוי רב יהודה שאמר באותו מקום ובאותה אשה.

פרק ב א) זולתי, פי' לבד, על הכלל אמר בני. והא דדוד אמר על עצמו ה' אמר אלי בני אתה, היינו לפי שנשמת דוד נתעברה מאדה"ר ונשמת אדם כלולה מכל הנשמות, וא"כ הדר הוי על הכלל על כנסת ישראל [שהיא מדת העטרת] שהיא מדת דוד, ועל מלכות שהיא מדתו אמר בני אתה שהיא נקראת כנסת ישראל, וא"כ הוי כמאמר בני בכורי ישראל ממלכות ישראל דהיינו מלכות.

יואל משה

גלגול תרח כנודע ליודעי חן הוא יסבול יסורין, שמעתי. י. שפירושו עתה כו', פי' שמע עכשיו מיד כמו שעתידי לשמוע. יא. בתיקון מעשיו, פי' שתקן מעשה אחד. יב. בתואר מקום, פי' שאמרו במקום שבעלי תשובה עומדים, כדמחוי רבי יודא באותו מקום ובאותו אשה כו' (יומא פו), א"כ אין הצדיק יכול לעמוד.

פרק ב א. גם בן, פי' בפרק זה בא לבאר ההפרש שיש בין בנים לעבדים. ב. התואר הזה בעצם, פי' לומר בן לשון יחיד אם לאו על הכללות ישראל. וזהו זולתי על הכללות. ג. ומאמר ה' אמר כו', שאמר בני לשון יחיד, אם באנו כו'.